

# Συνέντευξη: Δημήτρης Τσινικόπουλος

**Ποιος είναι:** Ο κ. Δ. Τσινικόπουλος γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και σπούδασε Νομικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο. Συνέχισε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στη Θεσσαλονίκη και τη Γερμανία και συγκεκριμένα στο Πανεπιστήμιο του Tübingen. Μελέτησε Φιλοσοφία, Φιλολογία, Θεολογία και λογοτεχνικά κείμενα της Αρχαίας Εγγύς Ανατολής.

Δημοσιογραφεί στον ημερήσιο και τον περιοδικό τύπο. Ασχολείται παράλληλα με την ποίηση, το δοκίμιο, την κριτικογραφία και τη ζωγραφική.

Έχει δώσει διαλέξεις για λογοτεχνικά και επιστημονικά θέματα και κείμενά του έχουν συμπεριληφθεί σε ετήσιες ποιητικές εκδόσεις και ανθολογίες. Μετέφρασε βιβλικά κείμενα και σύγχρονους συγγραφείς. Ζει και εργάζεται ως δικηγόρος στη Θεσσαλονίκη.

Τον δικηγόρο, ποιητή, μελετητή και δοκιμιογράφο κ. Δ. Τσινικόπουλο τον γνωρίζω πολλά χρόνια καθώς και το έργο του. Θα μπορούσα να πω ότι είναι ένας καλός φίλος, αν δεν ήταν τόσο βαριά αυτή η λέξη. Η απόφαση να φιλοξενηθεί στο «Φαινόμενο» προέρχεται από το ότι, αφ' ενός θέλουμε να ακούγονται παντοειδείς απόψεις αφ' ετέρου οι γνώμες του άπτονται όπως θα δείτε και θεμάτων Φυσικής. Εξάλλου είναι γέννημα-θρέμμα της Θεσσαλονίκης.

## **Με ποιους τομείς έρευνας ασχολείσθε και ποιο είναι το λογοτεχνικό σας έργο;**

Τόσο στον πεζό λόγο όσο και στον ποιητικό, υπάρχει στο έργο μου μια μεταφυσική αναζήτηση. Τα πεζά έργα μου περιλαμβάνουν κυρίως μελέτες (όπως το «Ποίηση στα Λόγια του Ιησού», 1993) και κυρίως δοκίμια και μελετήματα. Δύο συλλογές δοκιμίων μου εκδόθηκαν μέχρι τώρα. «Φως εξ Ανατολής» 1996, και «Εικονοκλάστες και Λεξιμάχοι» (2001).

Το πρώτο βιβλίο είναι μια πρωτοποριακή μελέτη στη χώρα μας που δείχνει με στοιχεία πειστικά και επιστημονικά ότι ο από Ναζαρέτ Ιησούς, το μεγαλύτερο μέρος του Λόγου του το εξέφερε ποιητικά. Αυτό γίνεται κατανοητό ιδιαίτερα, αν μεταφερθούν τα Λόγια του Ιησού στην αρχική Εβραϊκή - αραμαϊκή μητρική του γλώσσα όπου μερικά Λόγια του όπως π.χ. οι Μακαρισμοί, αποκτούν και ομοιοκαταληξία. Το «Φως εξ Ανατολής», περιέχει δοκίμια φιλοσοφίας θεολογίας και φιλολογίας των λαών της αρχαίας Εγγύς Ανατολής (Βαβυλωνίας, Ασσυρίας, Φοινίκης, Ισραήλ, Αιγύπτου κλπ.).

Έχω γράψει βέβαια κι ένα μικρό δοκίμιο για την άγνωστη θρησκευτικότητα του μεγάλου φυσικού Sir Isaak Newton (1990), γιατί είναι διαπιστωμένο ότι ο Νεύτων έγραψε περισσότερα για βιβλικά-θρησκευτικά θέματα παρά για καθαρά επιστημονικά. Συγκεκριμένα αφιέρωσε σύμφωνα με μια έρευνα 1.000.000 λέξεις για επιστημονικά θέματα και 1.400.000 λέξεις για θρησκευτικά ζητήματα!

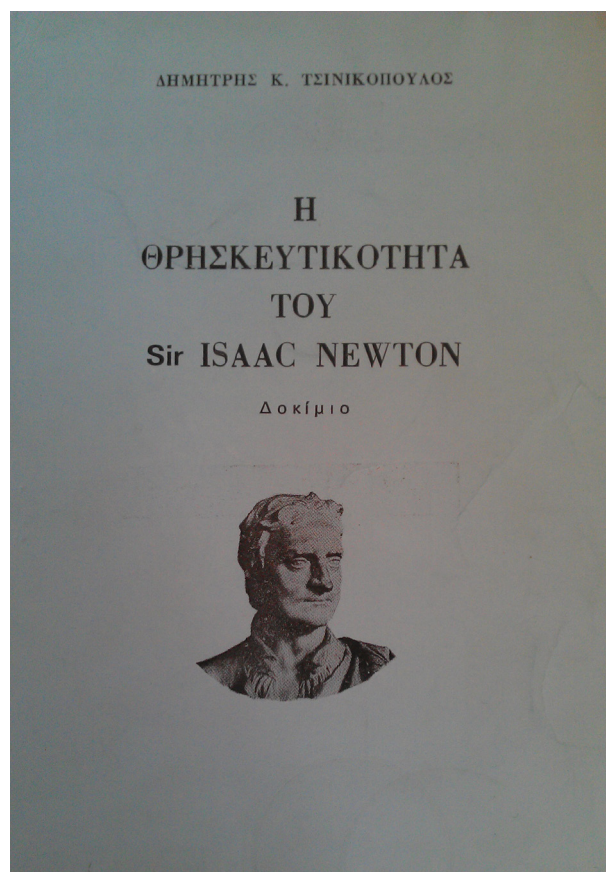
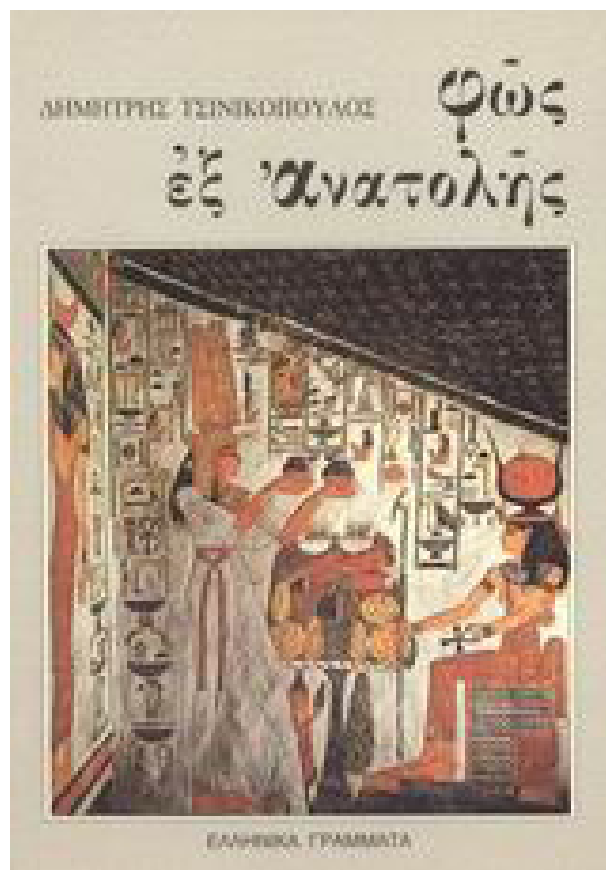
### **Ποια είναι η τελευταία ποιητική σας παραγωγή;**

Τελευταία ποιητική μου συλλογή είναι η ΜΕΘΕΞΗ (2002), μια συλλογή που περιέχει κατά βάση μεταφυσική ποίηση—δομημένη σε 5 ενότητες. Τα ποιήματα περιστρέφονται γύρω από υπαρξιακά ερωτήματα, το πρόβλημα του θανάτου, το ζήτημα της αυτογνωσίας και άλλες μεταφυσικές απορίες. Τη θεωρώ μια προσωπική άσκηση και εμβάθυνση σε αιώνια θέματα με τη λιτότητα, πύκνωση και υπαινικτικότητα που προσφέρει ο ποιητικός λόγος. Προηγήθηκαν, βέβαια, και οι συλλογές «Τρίστιχα και Χάι-Κάι (2001), «Κριτήρια επιλογής και επιλογή κριτηρίων» (1991), «Σπαράγματα» (1987) κλπ.

### **Πόσα βιβλία γράψατε συνολικά;**

Περίπου 13 βιβλία αν βάλω μέσα και δύο ανάτυπα από περιοδικά, μέσα σε 20 έτη (1982-2002). Φέτος ακριβώς συμπληρώνονται 20 χρόνια από την πρώτη μου ιστορικό-φιλολογική μελέτη που έγραψα για ένα Αγιογραφικό κείμενο.

**Παρατηρώ ότι ένα μέρος της ερευνάς σας ασχολείται με την Αγία Γραφή και ιδιαίτερα με την ιστορική αξιοπιστία της Παλαιάς Διαθήκης (Π.Δ.). Δεν είναι ξεπερασμένη η Π.Δ. επιστημονικά, ώστε να**



## **παρουσιάζει ενδιαφέρον ακόμη σήμερα;**

Στο βιβλίο μου «Φως εξ Ανατολής» έδειξα το μεγάλο λογοτεχνικό-θεοσοφικό πλούτο που εμπερικλείουν κείμενα της αρχαίας Εγγύς Ανατολής όπως: το έπος του Γίλγαμές, Η ιστορία του Αιγύπτιου Σινούχε, Η Βααλιάς, Οι Παροιμίες του Πτα-Χοτέπ, ο Γνωμικός λόγος του Αραμαίου Αχικάρ, κλπ. Παράλληλα, αφιερώνονται και κάποια κεφάλαια για να εξάρουν την αξία του Άσματος Ασμάτων, του Εκκλησιαστή, των Ψαλμών και άλλων βιβλίων της Π.Δ. Η συγκριτική φιλολογική και θρησκευτική έρευνα των κειμένων αυτών καθ' αυτών αλλά και μεταξύ τους, μου δημιούργησε την ακλόνητη πεποίθηση ότι τα κείμενα της Π.Δ. ενώ μπορούν να τοποθετηθούν άνετα μέσα στον ιστορικό-φιλολογικό περίγυρο της εποχής τους (άρα στέκονται θρησκευτο-ιστορικά δεν είναι μυθολογικά, ούτε πλαστά όπως νομίζουν μερικοί) ταυτόχρονα υπερέχουν από πλευράς περιεχομένου, ηθικού μονοθεϊσμού, προσανατολισμού και πνευματικότητας, διότι στο σύνολό τους είναι Χριστοκεντρικά, προφητικά και πνευματέμφορα. Απ' αυτήν την άποψη όσο και να προσδεύσει η επιστήμη, η διαρκής αξία της Π.Δ. δεν αλλάζει, είναι δεδομένη. Άλλωστε, νομίζω, ποτέ δεν ξεπεράστηκε επιστημονικά ο μεγαλειώδης πρώτος στίχος της Βίβλου: «Εν αρχή εποίησεν ο Θεός» όπου, σε μια πρόταση, έχουμε αρμονικά δεμένα την οντολογία (προσωποκεντρικότητα του θείου), την χρονικότητα και τη δημιουργία του κόσμου.

Η θεωρία του Big Bang και άλλες σύγχρονες κοσμολογικές, δουλεύουν πάνω στο ίδιο θέμα, στο ίδιο σημείο, από διαφορετική σκοπιά ίσως. Και σύμφωνα με τα δεδομένα της φυσικής και ιδιαίτερα της κοσμολογίας, υπάρχει μια γενική παραδοχή ότι κάποιο είδος δημιουργίας στο απώτερο παρελθόν πράγματι συνέβη. Αυτό συμφωνεί με την Βίβλο κατ' ουσίαν.

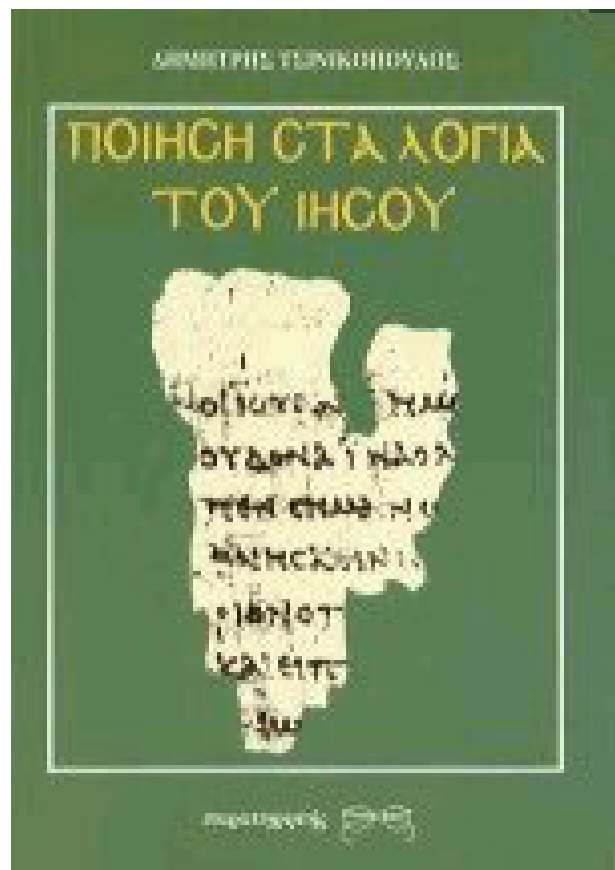
**Η απάντηση αυτή μου προκαλεί ένα περαιτέρω ερώτημα: Δεν διδάσκει η Π.Δ. τον ξεπερασμένο γεωκεντρισμό, όταν λέει «Εν αρχή εποίησεν ο Θεός τον ουρανόν και τη γη»: Γιατί απομονώνει τη γη; Και γιατί να δημιουργήσει άνθρωπο ο Θεός κατ' εικόνα του και ομοίωση μόνο στη γη;**

Η Π.Δ. δεν διδάσκει κάποιον γεωκεντρισμό, όπως τον πίστευε ο Πτολεμαίος, οι άνθρωποι του Μεσαίωνα και η καθολική ιεραρχία επηρεασμένη από Αριστοτελικές και άλλες αρχαιοελληνικές θεωρίες. Η γλώσσα της βέβαια, είναι προ-επιστημονική· είναι θεολογική, ποιητική, ανθρωπομορφική, αλλά δεν διδάσκει πουθενά ότι η γη είναι κέντρο του σύμπαντος. Αντίθετα μιλάει για έναν ουρανό μεγαλειώδη με αναρίθμητα αστέρια σε μια εποχή που ο άνθρωπος με το γυμνό μάτι έβλεπε και αριθμούσε μόνο 3.000-5.000 αστέρια! Οι κοσμολογικές αντιλήψεις των συγγραφέων της είναι εκπληκτικά ορθολογικές και θα 'λεγα σύγχρονες, αφού π.χ. ο προφήτης Ησαίας τον 8ο π.Χ. αιώνα μιλάει για τη σφαιρικότητα της γης· ή διαβάζουμε ότι η γη στηρίζεται στο μηδέν, δηλ. σαν να ήταν γνωστός ο νόμος της παγκοσμίου έλξεως του Νεύτωνα! Βέβαια, γίνεται λόγος ειδικότερα για τη γη, γιατί εδώ δημιουργήθηκε ο άνθρωπος, το μόνο νοήμον ηθικό ον που ομοιάζει στον δημιουργό του. Το αξιοπρόσεχτο όμως είναι, απ' ό,τι γνωρίζω, ότι σύμφωνα με την «Ανθρωπική Κοσμολογική Αρχή» (The Anthropic Cosmological Principle) των Τζον Μπάροου και Φράνκ Τίπλερ, οι θεμελιώδεις φυσικές σταθερές, δείχνουν ότι το σύμπαν είναι προσαρμοσμένο στον άνθρωπο, είναι θα λέγαμε «κομμένο και ραμμένο» για το ανθρώπινο γένος· γιατί αν αυτές οι φυσικές σταθερές αυξομειώνονταν κατά ένα ελάχιστο ποσοστό, άνθρωπος δεν θα μπορούσε να υπάρχει στη γη. Το γεγονός ότι εμφανίστηκε ζωή στη γη και εξακο-

λουθεί να υπάρχει μαρτυρεί, ότι σαν να ήξερε το σύμπαν με κάποια έννοια, ότι θα ερχόταν ο άνθρωπος, εδώ στη γη μας. Δεν είναι μια εκπληκτική συμφωνία αυτή της κοσμολογίας με την βιβλική εκδοχή της δημιουργίας της γης και του ανθρώπου, από ένα υπέρτατο Ον; Η ανθρωπική αρχή μάς δίνει την αίσθηση πως κάτι αξίζουμε, κάποιο ρόλο παίζουμε μέσα στο ακανές σύμπαν όπως έλεγε και ο αείμνηστος καθηγητής Β. Ξανθόπουλος.

**Συμπωματικά διάβασα ένα άρθρο σας στο Περιοδικό ΑΒΑΤΟΝ (Σεπτ.-Οκτώβρ. 2002) όπου ομιλείτε για τον εξελληνισμό του Χριστιανισμού. Μπορείτε να μας πείτε τι εννοείτε εσείς λέγοντας Χριστιανισμό, και πως επιτελέσθηκε αυτός ο εξελληνισμός ή η αλλοίωση της διδασκαλίας του Ιησού, όπως λέγει ο προκλητικός τίτλος του άρθρου;**

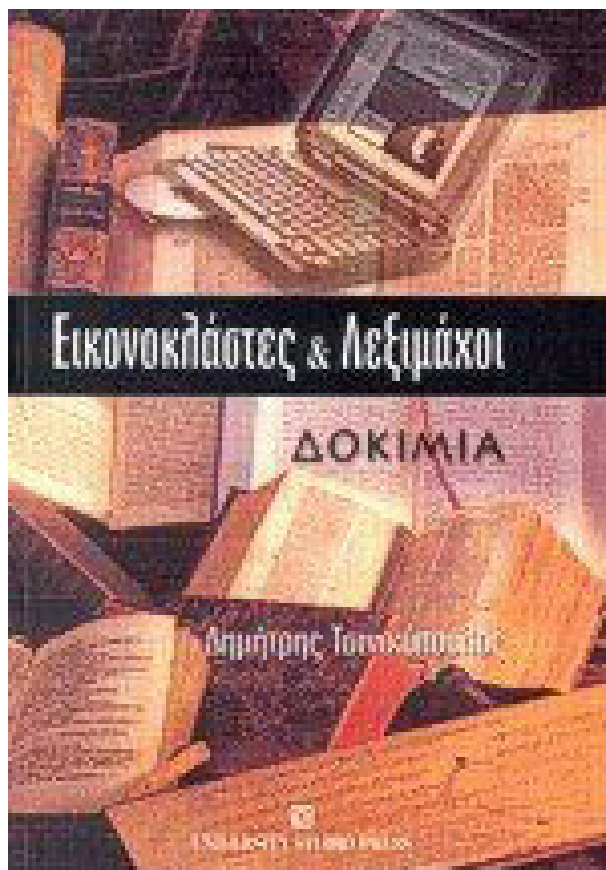
Η ερώτηση αυτή μου δίνει την δυνατότητα να επανέλθω στο προηγούμενο σημείο και να το διαπлатύνω. Είναι γνωστό ιστορικά ότι από τα μέσα του 2ου μ.Χ. αιώνα όταν ο χριστιανισμός διαδόθηκε στη λεκάνη της Μεσογείου ήρθε αντιμέτωπος αναγκαστικά με τον Ελληνισμό (σαν παιδεία, κουλτούρα και σύστημα) και συγκρούστηκε μαζί του, αφού πολλοί έχοντας ελληνική παιδεία αντιδρούσαν και δεν μπορούσαν να τον αποδεχτούν (δεν τον κατανοούσαν άλλωστε). Η σύγκρουση όμως αυτή από τον 4ο κυρίως μ.Χ. αιώνα, με την βοήθεια των αυτοκρατόρων Κωνσταντίνου, Θεοδοσίου του Μεγάλου, Ιουστινιανού μετετράπη βαθμιαία σε συγχώνευση, με ουσιαστική την επιρροή του ελληνισμού, αφού αρκετά πρώτο-χριστιανικά δόγματα πήραν είτε ελληνική μορφή, είτε επιχρίσματα ελληνικά, και έτσι, επέζησαν ακόμη ορισμένα παγανιστικά στοιχεία στο Χριστιανισμό. Αυτό εξηγεί και το γιατί πολλές φορές η ιεραρχία η



καθολική ιδιαίτερα, έχοντας αφομοιώσει π.χ. μέσω της ελληνικής φιλοσοφίας Πλατωνικά, ή Αριστοτελικά πρότυπα, ήρθε σε σύγκρουση με πρωτοπόρα μυαλά (Γαλιλαίος–Κοπέρνικος) που τα αναθεώρησαν. Πρόκειται για ένα ενδιαφέρον θέμα που πολλά γράφτηκαν και θα μπορούσαν να γραφούν. Πιστεύω, ότι ο πρωτο-χριστιανισμός με την βιβλική του εκδοχή, ορθά ερμηνευόμενος, συμφωνεί στις βασικές θέσεις της επιστημονικής έρευνας και δεν συγκρούεται μ' αυτές γιατί δεν περιέχει μαγικό ψυχοτροπισμό, δεισιδαιμονίες και ανοησίες μυθολογικές, αλλά έχει ορθολογικές βάσεις όπως επεσήμανε η Ν. Farouki στο βιβλίο της «Πίστη και λογική» (1996). Η αυστηρή λιτότητα και η ουσία του Χριστιανισμού, είναι επαρκής και για την εποχή μας—θέση που υποστήριξε ένθερμα και ο γνωστός φυσικός Carl von Weizsacker με το συνολικό έργο του. Απ' αυτά που λέγω διαφαίνεται τι εννοώ Χριστιανισμό. Για μένα αληθινός Χριστιανισμός δεν είναι ο ιστορικός Χριστιανισμός ή ο Χριστιανικός κόσμος που βαρύνεται στο παρελθόν με αυτά που είναι γνωστά σε όλους μας, αλλά η Χριστιανοσύνη δηλ. η διδασκαλία του Ιησού και των μαθητών του. Αυτή είναι «δικαιοσύνη τε και αγιασμός και απολύτρωση», όπως έγραψε ο απ. Παύλος.

### **Τι περιέχει το τελευταίο σας βιβλίο «Εικονοκλάστες και λεξιμάχοι» και γιατί αυτός ο τίτλος;**

Περιέχει 25 δοκίμια φιλοσοφικά μεταφυσικού προβληματισμού σε ποικίλα θέματα. Είναι δοκίμια που γράφτηκαν μέσα σε μια δεκαετία περίπου με διάφορες αιτίες και επίκαιρες πολλές φορές αφορμές. Η θεματική τους περιστρέφεται γύρω απ' το μυστήριο της ζωής, του θανάτου, το πρόβλημα του κακού, του πολέμου, τα επέκεινα της εφήμερης ζωής, την διαχρονική αξία της θρησκευτικότητας



## ΣΤΗ ΖΩΗ ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΤΥΧΑΙΑ

Η ανθρώπινη εξυπνάδα είναι  
ένα (ευτυχές) ατύχημα  
Οι ανθρωπολόγοι

Μην παραξενεύεσθε που όλα στη ζωή είναι τυχαία και η τύχη όλα τα διαφεντεύει—έλεγε και ξανάλεγε, ο σοφός καθηγητής ξεροβήχοντας. Τυχαία ήρθε στο φώς το Σύμπαν μέσα σε μία τεράστια έκρηξη φωτός και ύλης. Τυχαία σε τροχιές μπηκαν γαλαξίες, άστρα και πλανήτες. Τυχαία μέσα σε μία σούπα αλμυρών νερών (και άλλων ουσιών περιέργων) άναψε ο πρώτος σπινθήρας της ζωής.

Οι σοφοί μας τόχουν ξεκαθαρίσει :

Τυχαία εκείνη η ζωή—όλως δι' όλου φίλοι μου τυχαία—περιελίχθηκε και ανελίχθηκε από μονοκύτταρη σε πολυκύτταρη ζωή πολύμορφη. Εξελίχθηκε σε μετάζωα περίπλοκα, που με τα όργανά τους μπερδεύουν ακόμα και τους σοφούς... Και πάλι τυχαία, όλως δι' όλου τυχαία απ' ένα παρακλάδι—απ' τα πολλά της ζωής—βγήκε ένα ον σκεπτόμενο, που τυχαία, όλως τυχαία μπορεί και σκέπτεται. Μην παραξενεύεσθε λοιπόν που στη ζωή όλα είναι τυχαία κατά πως οι σοφοί μας λεν.

Άλλωστε, τυχαία κι εσείς φίλοι μου διαβάζετε όσα τυχαία εδώ έγραψα...

του ανθρώπου (γιατί ο άνθρωπος ακόμα κι όταν κάνει χιούμορ, αυτό δείχνει την κατανόηση της ματαιότητας της ζωής και των πάντων· άρα έχει ανεστραμμένη θρησκευτικότητα). Υπάρχει μάλιστα και ένα δοκίμιό μου για το χιούμορ και την αξία του στη ζωή μας καθώς και δοκίμια για το πόσο ελεύθερη πρέπει να είναι η τέχνη, για την ματαιοδοξία, για το τραγικό στοιχείο στον έρωτα, για την ποίηση των Χαϊ-κου που προήλθε κυρίως από τον Ζεν-Βουδισμό, για τις σχέσεις ποίησης και προσευχής, για την επιβολή της εικόνας στη ζωή μας κλπ. Απ' αυτό το γεγονός της επιβολής της εικόνας αλλά και από την αντίδραση των λογίων προήλθε και ο τίτλος του βιβλίου. Οι μεν είναι λεξιμάχοι οι δε εικονοκλάστες.

### Τι άλλο ετοιμάζετε στο μέλλον;

Ένα άλλο τόμο δοκιμίων και δύο μελέτες πάνω στα ίδια μεταφυσικά ζητήματα αλλά ιδωμένα πάντα διαφορετικά. Η διαφορετική θέαση ή προσωπική ματιά ενός δημιουργού, είναι αυτό που κάνει ένα έργο προσωπικό, ένα έργο τέχνης.

Άλλωστε τέχνη είναι να κάνει κανείς κοινά τα καινά και καινά τα κοινά.

**Αγαπητέ μου Δημήτρη σ' ευχαριστώ πολύ. Θα βάλω εδώ δίπλα κι ένα από τα ποιήματά σου που μου εμπιστεύθηκες, που μου άρεσε και που έχει σχέση με τη Φυσική.**

**Κ. Καμπάς**